

Damir Kos*

ODGOVORNA OBRANA OKRIVLJENIKA U KAZNENOM POSTUPKU - postupak pred optužnim vijećem -

Članak problematizira pitanje “odgovorne”, a time kvalitetne obrane u novoj fazi kaznenog postupka – postupku pred optužnim vijećem. Riječ je o novoj obveznoj fazi kaznenog postupka kod svih kaznenih predmeta, neovisno o težini optuženog kaznenog djela, u kojoj stranke “razotkrivaju dokaze” i otvaraju prostor problematiziranja zakonitosti pojedinih dokaza, eventualnih propusta u stranačkoj istrazi odnosno nagađanje o krivnji i kazni. Ova faza postupka završava, ako optužbi nije vraćena optužnica radi provođenja ili dopune istrage, ili postupak nije obustavljen, potvrđivanjem optužnice, što znači utvrđivanjem podobnosti samog optužnog akta za kontradiktorno raspravljanje na raspravi. Od kvalitetnog zastupanja pozicija obrane već u ovoj fazi, što prvenstveno ovisi o znanju i kvalitetnoj pripremljenosti odvjetnika – branitelja često ovisi i kasnija pozicija njegova branjenika – okrivljenika tijekom rasprave. Tu razinu kvalitete pripreme obrane članak tretira pojmom “odgovorne obrane” u postupanju pred optužnim vijećem.

1. UVOD

Načelo pravičnog postupka jedno je od temeljnih načela kaznenog postupnog prava koje svoj odraz nalazi kako u samoj normi zakona, tako i u jasno i nedvosmisleno izraženoj sudskoj praksi Europskog suda za zaštitu ljudskih prava, a njegova valjana implementacija potrebna je u svakodnevnim kaznenim postupcima koji se vode pred sudovima u Republici Hrvatskoj. To načelo tijesno je povezano uz funkciju obrane okrivljenika u kaznenom postupku i zaštitu njegovih temeljnih prava. Kako je nerijetko okrivljenik pravno needucirana osoba, koja nasuprot sebi ima suprotstavljenu stranku – državnog odvjetnika, koji osim izvjesno postojećeg stručnog znanja (koje je i formalni uvjet za obnašanje funkcije državnog odvjetnika) raspolaže i mogućnošću angažiranja mnogobrojnih represivnih instrumenata koje mu država stavlja na

* Damir Kos, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske

raspolaganje, postaje jasno da se upravo osoba odvjetnika ta koja se u svojstvu branitelja okrivljenika može kvalitetno i ravnopravno suprotstaviti u kaznenom postupku državnom odvjetniku, omogućujući time pravičnost kaznenog postupka, a time i ostvarenje jednog od temeljnih načela kaznenog postupka.

U pokušaju osnaženja tog načela, odredbe novog Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine broj 152/08 i 76/09), proširuju opseg tzv. obvezne obrane okrivljenika od branitelja, pozicionirajući to sada na jedno mjesto u čl. 66. Zakona o kaznenom postupku.¹

Međutim, vrlo često pitanje ima li okrivljenik branitelja ili ne ne daje nam odgovor na daljnje pitanje možemo li obranu okrivljenika u kaznenom postupku smatrati učinkovitom ako mu je osigurano ili zajamčeno da njegove interese u kaznenom postupku “brani” ili bolje rečeno artikulira pravno educirana osoba branitelja u osobi odvjetnika.

Koliko god se često, iako neopravdano, sudovi zadovoljavali samo formom da okrivljenik ima branitelja u situacijama kad ga prema odredbama zakona mora imati, nije rijedak slučaj, osobito u posljednje vrijeme, da sudovi i sami problematiziraju pitanje učinkovite obarane okrivljenika u smislu oživotvorenja prava na pravično suđenje.² Sudovima zakonodavac, očito bojeći se zloupotrebe prava, nije dao pravo zabrane zastupanja izabranog bra-

¹ Članak 66.

(1) Okrivljenik mora imati branitelja pri prvom ispitivanju:

- 1) ako je nijem, gluhi, slijep ili nesposoban da se sam brani,
- 2) ako se postupak vodi za kazneno djelo za koje je propisan redoviti postupak.

(2) Okrivljenik mora imati branitelja:

- 1) ako je ostao bez branitelja jer je rješenjem uskraćeno pravo branitelja na radnju ili zastupanje (članak 11. stavak 4.),
- 2) od dostave naloga o provođenju istrage za kaznena djela za koja je propisana kazna dugotrajnog zatvora do pravomoćnog okončanja postupka,
- 3) od donošenja odluke kojom je protiv okrivljenika određen pritvor ili istražni zatvor,
- 4) u slučajevima donošenja naloga o prekidu istrage propisanih ovim Zakonom (članak 223. stavak 1. i 2.),
- 5) od dostave optužnice do pravomoćnog okončanja postupka za kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora od deset ili više godina,
- 6) tijekom pregovora o uvjetima priznavanja krivnje, sporazumijevanja o sankciji i potpisivanja izjave za donošenje presude na temelju sporazuma (članak 360. stavak 1. i 3. i članak 374.),
- 7) od donošenja rješenja o suđenju u odsutnosti (članak 402. stavak 3. i 4.),
- 8) tijekom rasprave koja se održava u odsutnosti okrivljenika (članak 404. stavak 2. i 3.),
- 9) nakon podizanja optužnice u postupku prema okrivljeniku s duševnim smetnjama (članak 550. stavak 2.),
- 10) u drugim slučajevima koje propisuje ovaj Zakon.

² Na primjer nakon što je optuženik poricao optužbu i nakon što je osuđen prvostupanjskom presudom na kaznu dugotrajnog zatvora, branitelj optuženika po službenoj dužnosti uopće ne podnosi žalbu protiv te presude, pa čak u situaciji kad je žalbu podnio optuženik osobno.

nitelja okrivljenika u kaznenom postupku, tj. branitelja iz povjerenja, kad bi sudovi ocijenili da takvi branitelji ne ostvaruju svoju funkciju zbog koje su izabrani. Međutim, odredbe novog Zakona o kaznenom postupku izvjesno otvaraju pitanje učinkovite obrane okrivljenika koja se učinkovitost ogleda kroz odgovoran pristup kaznenom postupku. To se pitanje osobito aktualizira u odnosu prema novim dijelovima kaznenog postupka prema odredbama Zakona o kaznenom postupku, i to prvenstveno s obzirom na postupanje pred optužnim vijećem.

2. POSTUPAK PRED OPTUŽNIM VIJEĆEM

Postupak pred optužnim vijećem obvezna je faza kaznenog postupka koju će morati proći sve optužnice, neovisno o kaznenom djelu i visini zapriječene kazne za to djelo, a sve radi donošenja odluke o njihovu potvrđivanju, što je nužna pretfaza zakazivanju rasprave. Iznimka je jedino čl. 348. st. 4. Zakona o kaznenom postupku, kad se okrivljenik pisanom izjavom³ odriče prava na sjednicu optužnog vijeća, u kojem slučaju vijeće potvrđuje optužnicu, a da ne održava sjednicu vijeća.

Na zakazanu sjednicu optužnog vijeća, osim ako je riječ o kaznenim djelima za koja je zapriječena kazna zatvora do osam godina,⁴ u rokovima iz čl. 348. st. 1. Zakona o kaznenom postupku⁵ predsjednik optužnog vijeća poziva državnog odvjetnika, okrivljenika i njegova branitelja, ako ga ima,⁶ te oštećenika, upozoravajući ih da će sjednica vijeća biti održana i u njihovoj odsutnosti, pa čak i u slučaju nedolaska branitelja okrivljenika, bez obzira na to što bi se radilo o kaznenom djelu za koje je obrana obvezna.

Upravo ta mogućnost održavanja sjednice optužnog vijeća i u odsutnosti branitelja okrivljenika, pa čak i bez samog okrivljenika, neovisno o tome je li riječ i o kaznenom djelu za koje je obrana obvezna, u jednom segmentu otvara prostor za raspravljanje o pitanju odgovorne, a time i prve pretpostavke za pojam učinkovite obrane. Drugi segment je pitanje aktivnog sudjelovanja branitelja optuženika na sjednici optužnog vijeća radi valjanog i u skladu s pravilima struke najboljeg artikuliranja interesa obrane.

³ Iako branitelj ima pravo poduzimanja svih radnji koje može poduzeti sam okrivljenik, mislim da takvu izjavu, kao kod odustanka od podnesene žalbe, može dati isključivo sam okrivljenik, ali nakon konzultacije s braniteljem (čl. 68. st. 4. ZKP).

⁴ Čl. 526. st. 2. Zakona o kaznenom postupku.

⁵ Po primitku optužnice predsjednik optužnog vijeća nalogom određuje dan, sat i mjesto održavanja sjednice optužnog vijeća. Sjednica se održava u roku od petnaest dana ako je okrivljenik u istražnom zatvoru, a dva mjeseca ako je na slobodi.

⁶ Obvezna je obrana u trenutku dostave optužnice za kaznena djela za koja je zapriječena kazna zatvora u trajanju od deset godina ili više.

2.1. Neodazivanje na poziv za sjednicu optužnog vijeća

Obrana, okrivljenik odnosno njegov branitelj, kad su nazočni sjednici optužnog vijeća, imaju određena zakonom propisana prava, ali i obveze odnosno mogućnosti.

Što se tiče njihovih obveza, čl. 352. Zakona o kaznenom postupku nalaže obvezu okrivljeniku, dakle i osobi koja mu pruža odgovarajuću stručnu pomoć radi učinkovite obrane u postupku, tj. branitelju tog okrivljenika, da na sjednici optužnog vijeća “obavijeste tužitelja o dokazima koje će izvesti o postojanju alibija ili o neubrojivosti”.

Kako odredba čl. 421. st. 2. t. 1. Zakona o kaznenom postupku određuje obvezu predsjedniku raspravnog vijeća da odbije dokazne prijedloge “za koje su stranke znale do potvrđivanja optužnice ... ali ih bez opravdanog razloga nisu predložile”, lako je pretpostaviti da se neodgovoran branitelj, “kupujući sebi vrijeme”, ne odazove pozivu za sjednicu optužnog vijeća, sugerirajući takav postupak i okrivljeniku koji ga je opunomoćio, sve s ciljem ostvarenja teze da te dokaze nisu predložili jer je za to postojao opravdani razlog, tj. sjednica optužnog vijeća održana je u njihovoj odsutnosti. Na takav način prividno se otvara prostor odgađanja fokusa raspravljanja postoji li alibi okrivljenika kojim se misli braniti (kada se samo kazneno djelo kao objektivni događaj ne osporava) odnosno postoji li svijest i volja kod okrivljenika kao nužan element krivnje kao preduvjet za utvrđenje njegove kaznene odgovornosti.

Međutim, osim što se ta “odgoda fokusiranja spornog” vremenski odgađa najviše do faze pripremnog ročišta, što je notorno kratak rok,⁷ takvim bi pristupom obrana, ako bi bila instruirana od odvjetnika kao branitelja, pokazala svoju potpunu neodgovornost i time već sada narušila načelo prava na pravično suđenje, koje je načelo temeljno u našem kaznenom postupku.

Naime, ima li se u vidu odredba čl. 421. st. 2. t. 1. Zakona o kaznenom postupku, lako je pretpostaviti odbijanje dokaznih prijedloga tijekom rasprave kojima bi se dokazivao alibi ili pitanje neubrojivosti optuženika, upravo s argumentom da je riječ o dokazima za koje su stranke znale i prije potvrđivanja optužnice, a nisu ih predložile. Opravdava li nedolazak obrane na sjednicu optužnog vijeća pojam “opravdanog razloga” zbog čega dokaz nije predočen već u toj fazi? To će se pitanje rješavati u sudskoj praksi kad se kao takvo pojavi i za sada na dogmatskoj razini takvog odgovora nemamo.

⁷ Čl. 371. st. 1. Zakona o kaznenom postupku.

2.2. Prava nazočnog na sjednici optužnog vijeća

Osim što nenazočni okrivljenik i njegov branitelj sjednici optužnog vijeća dovode u pitanje pravovremeno i zakonski determinirano iznošenje dokaza o alibiju ili neubrojivosti optuženika, propuštanjem odazivanja na uredno dostavljeni poziv o održavanju sjednice optužnog vijeća oni se isključuju od mogućnosti utjecaja na sam tijek postupka već u ovoj fazi.

Naime, u postupku potvrđivanja optužnice pred optužnim vijećem, obrana, dakle okrivljenik i njegov branitelj kao stručni pomoćnik imaju čitav niz posebno zakonom propisanih prava, od čijeg uspješnog konzumiranja zavisi hoće li uopće optužnica biti potvrđena ili ne, odnosno kakva će biti pozicija optuženika u kaznenom postupku. Pri tome valja razlikovati ovlast upozoravanja na nove dokaze odnosno propuste u istrazi te na problematiziranje pitanja zakonitosti pojedinih dokaza. Također, pitanje odgovorne obrane valja promatrati i u kontekstu mogućeg pravovremenog priznanja krivnje i donošenja tzv. konsenzualne presude već u ovoj fazi postupka. Posebno važno pravo na sjednici optužnog vijeća koje odgovorna obrana ima ovlast konzumirati je aktivno sudjelovanje u sastavljanju spisa nakon potvrđivanja optužnice u smislu čl. 366. Zakona o kaznenom postupku.

2.2.1. Upozoravanje na nove dokaze

Prvenstveno valja istaknuti da okrivljenik u toj fazi postupka, što je osobito važno ako nije bilo naloga o provođenju istrage,⁸ može upozoriti na dokaze koji mu idu u korist.

Kako je faza potvrđivanja optužnice u svojoj biti "suđenje" o postojanju dostatne količine dokaza za opravdanje postojanja osnovane sumnje da je upravo optužena osoba počinila kazneno djelo kako mu je to stavljeno na teret optužnicom, moguće je pretpostaviti posebnu važnost dokaza na koje upućuje okrivljenik, a koji relativiziraju dokaze optužbe. To naročito dolazi do izražaja u situaciji kad nije bilo naloga o vođenju istrage od državnog odvjetnika, koja će situacija, valja pretpostaviti, biti najčešća,⁹ odnosno kada u situacijama iz čl. 213. st. 3. Zakona o kaznenom postupku okrivljenik zbog nedovoljnog stručnog znanja propusti predložiti državnom odvjetniku poduzimanje određene dokazne radnje.

⁸ Ako je postojao nalog o provođenju istrage, okrivljenik je mogao zahtijevati od državnog odvjetnika provođenje određenih dokaznih radnji, pa ako se državni odvjetnik s time ne bi suglasio, odluku će donijeti sudac istrage – čl. 234. Zakona o kaznenom postupku.

⁹ Obveza vođenja istrage od državnog odvjetnika kao preduvjeta za podizanje optužnice postoji samo za kaznena djela za koja je zapriječena kazna dugotrajnog zatvora.

Propuštanjem aktivne uloge obrane u ovoj fazi “pozornica” se ostavlja samo jednoj strani u sporu, tj. državnom odvjetniku koji je, čak ako i nije prisutan, svoju argumentaciju izložio u optužnici. Iako zakon predviđa mogućnost podnošenja odgovora na optužnicu, taj pravni akt ne može kvalitetno zamijeniti neposredno upozoravanje na potrebu izvođenja novih dokaza. Odgovor na optužnicu može biti tek kvalitetan “vodič” za problematiziranje izvedenih dokaza i potrebu izvođenja novih pred optužnim vijećem.

Iako ova faza postupka nije zamišljena kao kontradiktorno suprotstavljanje dokaza, odredba čl. 355. st. 1. t. 4. ipak predviđa čak i mogućnost obustave postupka¹⁰ “ako je proturječje između prikupljenih dokaza očito takvo da bi na raspravi izricanje osuđujuće presude bilo nemoguće.”

2.2.2. Upozoravanje na propuste u istrazi

U situacijama kad je istraga vođena, ili kao obligatorna ili kao fakultativna, ona provedenim dokaznim radnjama, bilo državnog odvjetnika ili istražitelja kojem je državni odvjetnik povjerio provođenje određenih dokaznih radnji, rezultira prikupljenošću određenih dokaza. U prikupljanju i izvođenju tih dokaza moguće je pretpostaviti postojanje određenih propusta, koji bi dovodili u pitanje potpunost spoznaje na temelju izvedenog dokaza. Naime, nije teško zamisliti da se državni odvjetnik ili istražitelj kojem je povjerio provođenje određene dokazne radnje zadovolji jednostranim spoznajama, a da ne provjerava ukupnost mogućih spoznaja.¹¹ U tom slučaju okrivljenik odnosno njegov branitelj ima pravo upozoriti na propust u istrazi u vezi s cjelovitosti izvođenja pojedinog dokaza, a to otvara mogućnost obrani da se protivi potvrđivanju optužnice. Naravno, takvo problematiziranje bit će moguće i za spise u kojima se državni odvjetnik nije odlučio na izdavanje naloga o provođenju istrage, već se zadovoljio provođenjem pojedinih dokaznih radnji, bilo sam, bilo putem istražitelja kojem je povjerio provođenje tih radnji.

2.2.3. Problematiziranje zakonitosti dokaza

Posebno je važan dio pravo i mogućnost problematiziranja zakonitosti dokaza na kojima tužitelj temelji optužbu.

Naime, pitanje odlučivanja o zakonitosti dokaza odredbe novog Zakona o kaznenom postupku pozicioniraju nešto drugačije negoli je to bilo prema odredbama Zakona o kaznenom postupku iz 1997. godine. Dok je prijašnji

¹⁰ Iako kaznenog postupka u to vrijeme još uvijek nema. On počinje tek potvrđivanjem optužnice, ali postupak u određenoj formi u svakom slučaju postoji.

¹¹ To osobito u kontekstu činjenice da istraga više nije sudska, već stranačka.

tekst Zakona sudu izrijekom otvara mogućnost odlučivanja o pitanju zakonitosti dokaza, bilo *ex offio*, bilo na prijedlog stranaka, u sudskoj istrazi, pri odlučivanju o prigovoru protiv optužnice, ali jednako tako i u fazi glavne rasprave, novi tekst Zakona to pravo donekle drugačije određuje.

Naime, kako istraga više nije sudska, prva mogućnost ocjene je li riječ o nezakonitim dokazima pozicionirana je kod suca istrage kojem se dostavlja optužnica u redovitom postupku. On je prvi ovlašten kontrolirati, ali samo *ex offio*, a ne i na prijedlog stranaka, nalaze li se u spisu dokazi koje treba izdvojiti, ali samo pozivom na odredbu čl. 86. Zakona o kaznenom postupku. Dakle, riječ je samo o dokazima koji su izrijekom teksta odredbe Zakona o kaznenom postupku isključeni da bi se na njima mogla utemeljiti sudska odluka.

Prva mogućnost stranaka da problematiziraju zakonitost dokaza u punom opsegu jest na sjednici optužnog vijeća. Upravo na tom mjestu obrana može problematizirati pitanje zakonitosti dokaza, i to u odnosu na ukupnu problematiku iz čl. 10. st. 2. Zakona o kaznenom postupku.

Zakon o kaznenom postupku, za razliku od ZKP/97, u ovoj fazi propisuje mogućnost, u slučajevima kada je to potrebno, provođenja dokaza važnih za utvrđivanje činjenica o zakonitosti dokaza, tzv. prethodno suđenje o zakonitosti dokaza. Uvažavajući spremnost suda da se brine o pitanju zakonitosti dokaza, realno se postavlja pitanje hoće li biti riječ o "pravičnom suđenju" ako u ovoj fazi tzv. prethodnog suđenja o zakonitosti dokaza obrana ne bude predstavljena odgovarajućom pravno educiranom razinom, koju može osigurati prvenstveno odvjetnik u ulozi branitelja optuženika. Iako načelno sjednica optužnog vijeća nije zamišljena kao mjesto kontradiktornog raspravljanja o dokazima, ova norma čini iznimku. Ako je riječ o potrebi izvođenja dokaza o ocjeni kojeg ovisi kasnija ocjena o zakonitosti dokaza, tada logično slijedi kontradiktorni postupak, a time i poseban značaj stranaka. Teško je i zamisliti "pravično suđenje" bez odgovarajuće aktivnosti obrane, dakle branitelja okrivljenika u kontradiktornom postupku izvođenja dokaza s ciljem ocjene zakonitosti pojedinih dokaza.

Kvalitetno i uspješno ukazivanje i dokazanost da je određeni dokaz nezakonit rezultira njegovim izdvajanjem iz spisa predmeta i nemogućnošću da se njime argumentira postojanje osnovane sumnje da je određena osoba počinila optuženo kazneno djelo, a izravna posljedica toga je eventualna nemogućnost potvrde optužnice, a moguće i obustava postupka.

2.2.4. Priznanje krivnje u nejavnom dijelu postupka

Sjednica optužnog vijeća predstavlja i fazu tzv. razotkrivanja dokaza. Naime, u ovoj fazi postupka, još uvijek u nejavnom dijelu,¹² okrivljenik saznaje

¹² Sjednici optužnog vijeća mogu biti prisutne samo pozvane osobe.

kojim sve dokazima raspolaže državni odvjetnik kada tvrdi da postoji osnovana sumnja da bi upravo on počinio određeno kazneno djelo.

Nije teško zamisliti, s obzirom na opseg dokazne građe kojom tužitelj raspolaže dokazujući postojanje osnovane sumnje, da okrivljenik bude zainteresiran da se dokazi koji ga terete ne iznose u javnom dijelu postupka, tj. na samoj raspravi. Okrivljenik, svjestan svoje krivnje, za postupak u kojem priznanje krivnju može biti motiviran bilo pokušajem emocionalnog rasterećenja¹³ ili izbjegavanjem negativnog publiciteta u javnosti¹⁴ ili htijenjem da se ne izlaže nepotrebnim troškovima kaznenog postupka. O svakom od tih razloga za priznanje krivnje odgovoran branitelj raspraviti će sa svojim branjenikom i zatim donijeti za svoga branjenika najpovoljniju odluku. Pitanje “povoljne” presude nije vezano samo na visinu kazne.

2.2.5. Nagodaanje u pogledu sankcije

Osim tih motiva za priznanje krivnje odgovorna obrana u konzultaciji s okrivljenikom vodit će računa i o mogućnosti da se priznanjem krivnje okrivljenik koristi privilegijem zakonskog ublažavanja kazne, kao povoljnijeg, u odnosu prema sudskom ublažavanju kazne.¹⁵ Odgovoran branitelj o svim tim okolnostima mora voditi računa i jasno prezentirati točnu poziciju okrivljeniku u kaznenom postupku, o čemu će ovisiti hoće li se odlučiti priznati krivnju te se eventualno i nagoditi s tužiteljem o kaznenoj sankciji.

2.2.6. Sastavljanje spisa

I naposljetku, iako djeluje nevažno, samo sastavljanje raspravnog spisa više nije administrativni čin kojim bi se fizički objedinjavala cjelokupna građa kao rezultat svih aktivnosti poduzetih do trenutka podnošenja optužnice. U dosadašnjoj praksi to je rezultiralo time da je raspravni spis predmeta u sebi sadržavao kako akte u kojima su sadržani brojni izvedeni dokazi, ali jednako tako i čitav niz akata koji nemaju dokaznu snagu niti su čitani ili pregledavani tijekom dokaznog postupka.

¹³ Npr. stradavanje bliskih osoba u nehatnom kaznenom djelu.

¹⁴ Npr. izbjegavanje javnog prezentiranja dokazne građe posebnih dokaznih radnji (tajne audio ili videosnimke) kojima bi se dodatno urušavao pred javnošću moralni lik okrivljenika

¹⁵ Npr. kazneno djelo silovanja koje kao zakonski minimum kod sudskog ublažavanja ima mogućnost osude na minimalno dvije godine zatvora, a kod zakonskog ublažavanja, koje se ostvaruje priznanjem krivnje i prihvaćanjem visine predložene sankcije, mogućnost osude na kaznu zatvora u trajanju jedne godine.

Članak 366. st. 2. Zakona o kaznenom postupku u deset točaka određuje što predstavlja dokaznu građu koja se uvrštava u raspravni spis, i to je:

- 1) kaznena prijava,
- 2) imovinskopravni zahtjev oštećenika,
- 3) zapisnici, snimke i druge isprave o provedenim dokaznim radnjama prije podizanja optužnice koji su važni za raspravu,
- 4) zapisnici o radnjama provedenim na dokaznom ročištu koji su važni za raspravu,
- 5) isprave i zapisnici o dokaznim radnjama pribavljeni putem međunarodne pravne pomoći,
- 6) izvadak iz kaznene evidencije i evidencije o drugim kažnjivim djelima,
- 7) predmete kojima je kazneno djelo počinjeno ili koji su nastali počinjenjem kaznenog djela ili naznaku gdje se nalaze,
- 8) zapisnik s ročišta za potvrđivanje optužnice,
- 9) odluke i podaci o mjerama osiguranja prisutnosti i drugim mjerama za osiguranje tijeka postupka,
- 10) bilješke istraživanja obrane.

Međutim, za svaku od tih odrednica zakonodavac je otvorio mogućnost strankama, a u ovom slučaju to je naročito interesantno za obranu i aktivnost branitelja, stavljanja prigovora na uvrštenje pojedine isprave, zapisnika ili predmeta u raspravni spis. O tom prigovoru sud je dužan odlučiti na samom ročištu optužnog vijeća. Ta mogućnost prigovora u svojoj biti ponovo otvara mogućnost problematiziranja je li neki dokaz dopušten ili nije, s razlikom da na odluku optužnog vijeća o prigovoru više ne postoji pravo posebne žalbe.

Još je značajniji dio pravo obrane da zahtijeva uvrštenje u raspravni spis "bilješki istraživanja obrane". Iako službene zabilješke o poduzetim radnjama od djelatnika policije moraju biti izdvojene iz spisa predmeta kao nezakoniti dokaz, kako je to predviđeno čl. 86. st. 3. Zakona o kaznenom postupku, to nije slučaj i s "bilješkama istraživanja obrane". Te bilješke nisu same za sebe dokazna građa i ne mogu biti čitane u smislu dokaza. Međutim, njihovo je značenje naročito veliko kada dolazi do predlaganja i obrazlaganja dokaza, bilo na pripremnom ročištu ili samoj raspravi, kojima se želi dokazati određena tvrdnja obrane. Upravo na temelju tih bilješki sud će na pripremnom ročištu ili na raspravi biti u prilici ocjenjivati opravdanost takvog dokaznog prijedloga.

3. UMJESTO ZAKLJUČKA

Postupak pred optužnim vijećem potpuno je nova faza u kaznenom postupku prema novim odredbama Zakona o kaznenom postupku. Iako postoji izvjesna sličnost s postupkom u povodu prigovora protiv optužnice pred

izvanraspravnim kaznenim vijećem, kako je to bilo predviđeno odredbama ZKP/97, ta sličnost daleko je od istovjetnosti.

Naime, dok je postupak u povodu prigovora protiv optužnice bio samo u slučajevima kad je prigovor izjavljen, postupak pred optužnim vijećem sada je pravilo i obvezna faza za sve kaznene postupke. Tek nakon te faze postupka, koja bi morala rezultirati potvrdom optužnice, moguće je doći do iduće faze kaznenog postupka – rasprave.

Sam postupak pred optužnim vijećem odvija se pred strankama, ali i bez njihove nazočnosti ako su o održavanju ročišta uredno obaviještene. Međutim, odgovorna, a time i kvalitetna i učinkovita obrana koja jamči ostvarenje pravičnog suđenja, nužnim traži pravovremenu pripremu u smislu dogovora branitelja i okrivljenika o tome kako nastupiti pred optužnim vijećem. Tek nakon potpunog upoznavanja okrivljenika sa svim njegovim obvezama i pravima koja ima i koja mu proistječu iz Zakona, na sjednici optužnog vijeća moći će se ostvariti učinkovita obrana. Tek tada branitelj optuženika moći će reći da u kaznenom postupku nastupa sa pozicija odgovorne obrane i time ostvaruje načelo pravičnog suđenja.

Summary

RESPONSIBLE DEFENCE IN CRIMINAL PROCEEDINGS: PROCEEDINGS BEFORE THE PROSECUTION PANEL

This paper raises the issue of “responsible”, and thus high-quality, defence in the new stage of the criminal procedure: proceedings before the prosecution panel. This is a new mandatory stage of criminal proceedings in all criminal cases, regardless of the seriousness of the criminal offence, during which the parties “reveal the evidence” and open the way for a consideration of the legality of specific evidence, potential omissions in the parties’ investigation, and assumptions of guilt and punishment. This stage of proceedings is completed, unless the indictment is returned to the prosecution to conduct or supplement investigation, or unless the proceedings have been stayed, by a confirmation of the indictment, which means by confirming the suitability of the indictment for an inquisitorial hearing. The position of the defence counsel at this stage, and the quality of the defence, which primarily depends on the defence counsel’s knowledge and the quality of his or her preparation, will often affect the subsequent position of the client – defendant during the trial. For this level of quality of defence shown by the defence counsel, the paper uses the term “responsible defence” in proceedings before the prosecution panel.